

J. L.

Materiały socjologiczne

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 9/1-4, 457-459

1947

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały socjologiczne

Konkursy na materiały autobiograficzne ogłoszone w prasie polskiej po wojnie. Po tamtej wojnie Polski Instytut Socjologiczny (pod dyr. Prof. Dr Floriana Znanieckiego), ogłosił konkurs na życiorys własny robotnika. Z bardzo cennego materiału (zniszczonego przez Niemców w Poznaniu), liczącego z górą 200 życiorysów, wydrukowane były do wojny: Jakób Wojciechowski: **Życiorys własny robotnika** (1930) i Władysław Berkana: **Życiorys własny** (1923). W ślad za tym konkursem przysłyły inne, które przyniosły niezmiernie bogaty plon w postaci znanych publikacji: **Pamiętniki bezrobotnych**, **Pamiętniki chłopów**, **Wiejscy działacze społeczni**, **Robotnicy piszą**, **Młode pokolenie chłopów** i inne.

Obecnie w okresie powojennym ukazał się znowu w prasie polskiej szereg ogłoszeń o konkursach na materiały autobiograficzne, urządzanych przez instytucje naukowe, organizacje naukowe i kulturalne oraz redakcje pism. Część organizatorów konkursu zapowiada wykorzystanie otrzymanych materiałów dla opracowań naukowych. Niżej podajemy spis tych konkursów, zaznaczając kto je ogłosił i gdzie m. inn. można znaleźć pełny tekst ogłoszenia:

Konkurs na pamiętnik robotnika z czasów okupacji, ogłoszony przez Komisję Centralną Związków Zawodowych („Ekspress Ilustrowany“ z dnia 16.VII.1946 r.).

Konkurs na opis przeżyć, przemysłów i spostrzeżeń młodzieży wiejskiej w czasie pobytu poza Polską oraz po powrocie do kraju, ogłoszony przez Polski Instytut Służby Społecznej, Łódź (ulotka).

Konkurs na opis udziału wsi w walce z Niemcami w latach 1939—1945, ogłoszony przez Zakład Historii i Socjologii Wsi Uniwersytetu Poznańskiego („Nowe Wyzwolenie“, 11.I.1947 r.).

Ankieta źródłowa dla zebrania materiałów w celu opracowania monografii słowiańskiej pt. „Niemiecki obóz koncentracyjny jako szkoła słowiańskich charakterów“ („Tygodnik Powszechny“ z dnia 12.I.1947 r.).

Konkurs pt. „Do jakiego zawodu chciałbym się przygotować i dlaczego“ zwrócony do młodzieży wiejskiej, ogłoszony przez redakcję „Wici“ i Zakład Socjologii S.G.G.W., oraz Instytut Kultury Wsi przy W.S.G.W. w Łodzi („Wici“ z dnia 16.II.1947 r.).

Konkurs pt. „Moja droga do szkoły rolniczej i ze szkoły rolniczej do wsi“, ogłoszony przez redakcję „Wsi“ („Wieś“ z dnia 30.III.1947 r.).

Konkurs na życiorys górnika, ogłoszony przez Centralny Ośrodek Kulturolno-Oświatowy przy C.Z.Z.G. w Sosnowcu, ul. Żytnia 10 („Górnik“ z dnia 1.VIII.1947 r.). W tymże numerze Centralny Związek Zawodowy Górników ogłasza apel o nadsyłanie do redakcji „Górnika“ wszelkich materiałów z życia związkowego.

Konkurs pt. Charakterystyka mojego środowiska akademickiego ogłoszony przez redakcję Przeglądu Akademickiego (afisz).

Wielki konkurs studencki pt. Moja droga do wyższej uczelni ogłoszony przez redakcję „Poprostu“ („Poprostu“ nr 5, 1.X.47).

Pamiętniki lub odpowiedzi na pytania według wydanego przez siebie kwestionariusza (**Instrukcja dla piszących pamiętniki z czasów okupacji niemieckiej**, Poznań, 1946 r.), dotyczące okupacji niemieckiej zbiera Instytut Zachodni (Poznań) wspólnie z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk („Problemy“ nr 6/1946 r., artykuł J. Rutkowskiego).

W 1945 r. trzy zeszyty instrukcji (w języku polskim) dla zbierania materiałów historycznych, etnograficznych i dla **badania przeżyć dzieci żydowskich z okresu okupacji niemieckiej** wydała także Centralna Żydowska Komisja Historyczna (Łódź, Narutowicza 25), która stale zbiera materiały dotyczące historii Żydów w czasie okupacji.

Obok wymienionych wyżej ogłoszono szereg konkursów o charakterze literackim.

Konkurs na pracę literacką w formie pamiętnika, opisu itp. na tematy: **Mój udział w wyścigu pracy; Moja działalność społeczna na nowej wsi polskiej; Moja działalność społeczna w szkole lub na uczelni**, ogłoszony przez Wydział Propagandy Zarządu Terenowego Z.W.M. i redakcję „Walki Młodych“ („Walka Młodych“ z dnia 1.I.1947 r.).

Konkurs na reportaż obrazujący **fragment życia lub pracy robotnika w Polsce ludowej**, ogłoszony przez „Trybunę Wolności“ („Trybuna Wolności“ z dnia 1.V.1947 r.).

Konkurs pt. **Warszawa moich wspomnień**, ogłoszony przez redakcję „Stolicy“ („Stolica“ z dnia 21.I. do 2.II.1947 r.).

Konkurs literacki „Odrodzenia“ na temat **Miasteczko polskie w 1947 r.** („Odrodzenie“ z dnia 4.V.1947 r.).

Konkurs literacki „Nowin Literackich“ pt. **Kartka z dziennika nauczyciela** („Nowiny Literackie“, 4.V.1947 r.).

Konkurs „Wieczoru Warszawy“ pt. **Moje najwcześniejsze wspomnienia z Warszawy** („Wieczór Warszawy“, lipiec 1947 r.).

Konkurs „Przyjaciela Dzieci“ pt. **Wspomnienia z powstania warszawskiego**, dla dzieci, ogłoszony przez „Przyjaciela Dzieci“ (dodatek dziecięcy „Robotnika“).

J. L.

Rezultat konkursu na pamiętniki robotników. Konkurs na pamiętniki robotników z czasów okupacji ogłoszony przez Komisję Centralną Związków Zawodowych został rozstrzygnięty. Na konkurs wpłynęło 116 prac z różnych części Polski; największą ilość prac nadesłano z Zagłębia Dąbrowskiego; Warszawa dostarczyła siedmiu pamiętników, Łódź — pięciu. Pierwszą nagrodę otrzymał K. Szymczak z Warszawy. W związku z ogłoszeniem wyników tego konkursu Włodzimierz Sokorski zamieścił w Odrodzeniu (od nr 41 z 12 października 1947 r.) szereg artykułów zawierających krótki przegląd i charakterystykę nadesłanego materiału oraz uwagi ogólne co

do sytuacji i losów młodzieży robotniczej w czasie okupacji. Autor artykułów podkreśla wartość zebranych w konkursie pamiętników jako materiału socjologicznego.

Wspomnienia młodzieży wielkopolskiej z lat okupacji niemieckiej 1939—1945. Pod tym tytułem ukazała się jako nr 3 serii Documenta Occupationis Teutonicae (wyd. Instytut Zachodni, Poznań 1946) książka na treść której złożyły się wspomnienia 90 uczniów szkolnych. Inicjatorem ich spisania był kurator okręgu szkolnego poznańskiego Mgr K. Strzałkowski. Książkę opracowali i zaopatrzyli wstępem Dr Z. Grot i Dr W. Ostrowski.

J. L.

Materiały do zagadnień polskich po wojnie

Diariusz Kultury Polskiej. Bardzo pożyteczna praca została zapoczątkowana na łamach miesięcznika „Twórczość”. Jest to „Diariusz kultury polskiej”, opracowany przez Piotra Grzegorzczaka. Diariusz ten informuje o ważnych wydarzeniach kulturalnych, które wymienia w porządku chronologicznym. Ukazał się już taki diariusz za rok 1945 („Twórczość”, luty 1946) i za rok 1946 („Twórczość”, maj 1947). Diariusz kultury polskiej może oddać bardzo duże usługi przy socjologicznych badaniach nad procesami odbudowy kulturalnego życia Polski po wojnie.

Wydawnictwa do pierwszego okresu odbudowy państwa polskiego. Lubelskiego okresu kształtowania się państwa polskiego w 1944 r. dotyczą interesujące wspomnienia powieściopisarki Heleny Boguszewskiej pt. **Nigdy nie zapomnę**. Warszawa. „Wiedza”. 1946. Także wspomnienia Stefana Matuzewskiego, b. Ministra Propagandy pt. **Na progu wolności**. Warszawa. „Wiedza”. 1945. A. L. Strong: **I saw the new Poland**. 1946. Książka pani Strong jest zbiorem reportaży z pobytu w Lublinie, który zwiedziła w końcu 1944 r. w charakterze korespondentki amerykańskiej. Bardzo ważnym dokumentem historycznym jest **Sprawozdanie sądowe w sprawie organizatorów, kierowników i uczestników polskiego podziemia w zapleczu Armii Czerwonej na terytorium Polski, Litwy, Obwodów zachodnich Białorusi i Ukrainy, rozpatrzonej przez Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRR 18—21 czerwca 1945 r. w Moskwie**, wydane przez Komisariat Ludowy Sprawiedliwości ZSRR. Moskwa, 1945.

Bibliografią prac poświęconych zagadnieniom Ziemi Zachodnich i stosunków polsko-niemieckich. Bibliografia ta ukazała się w roku 1947 nakładem Instytutu Zachodniego pod redakcją W. Chojnackiego. Wykaz zatytułowany **Bibliografia Zachodnia**, obejmuje tytuły druków nieperiodycznych z lat 1945—1946.